

”Kommunistiskräck”

De som kritiserar despotin i öster blir ofta beskyllda för rysskräck eller kommunistiskräck. Dessa beskyllningar, som inte bara kommer från kommunister, utan också och framför allt från folk som säger sig vara demokrater, innefattar en inte oskicklig, ehuru sannolikt ofta omedveten propaganda. Ordet skräck är dubbeltydigt och därför lämpligt att utnyttja. Å ena sidan betecknar det en obefogad eller i varje fall besinningslös rädsla och är i denna skiftning rent nedsättande; ingen vill vara rädd utan anledning eller utan besinning. Å andra sidan betyder skräck en till avsky stegrad motvilja. Genom att tala om rysskräck eller kommunistiskräck antyder man därför på en gång att den angripne är feg eller vettlös och att den ryska regimen i själva verket inte är så dålig. Vill man uttrycka en viss sympati eller förståelse för kommunismen utan att compromettera sig, är därför dessa uttryck förträffliga. De passar alltså våra halvkommunister.

Hur förhåller det sig då med de svenskar, den majoritet av svenskar, som mer eller mindre bestämt anklagas för kommunistiskräck? Lider de av besinningslös rädsla? Utan tvivel är de rädda för kommunismen i den meningen att de är övertygade om den ryska regimen aggressiva och expansiva tendenser. Att inte vara det efter vad som hänt de senaste åren, efter de baltiska staternas, Bulgariens, Rumäniens, Polens och Tjeckoslovakiens uppslukande, ter sig orimligt. Men det kan lugnt påstås att en besinningslös rädsla föga gjort sig gällande i Sverige. Om någon panik kan det sannerligen inte vara tal. Känslan av trygghet, av aft det som drabbat de andra inte kommer att hända här, är tvärtom dominerande. Och den har säkerligen, även hos de utpräglande isolationisterna, ökats genom Atlantpaktens fredsorgani-

sation. Vi tror på Västeuropas framtid, vi tror till och med på fredens upprätthållande så länge demokratierna håller samman och är beredda på försvar till det yttersta.

Hur är det med skräcken i den andra meningen — avskyn för den kommunistiska regimen? Den avskyn finns och blir efter allt att döma ständigt starkare. Men det är ett hälsotecken, inte en svaghet. Hur är det möjligt att vara anhängare av humanitet och demokrati utan att känna avsky för tyranni, förtryck, tortyr och polisvälde? Varje inblick vi får i den ryska regimen verksamhet, varje yttring av denna regims innebörd och avsikter måste stärka vår avsky. Det fruktansvärda ligger däri att många demokrater fortfarande tyr sig till en andlig neutralitet. De undviker den insikt som gör ett fördömande ofrånkomligt eller beslöjar det ohyggliga genom fraser om människornas samhörighet och broderskap och om svårigheten att ta ståndpunkt. Som om någon annan anständig linje funnes än avsky för den systematiska grymheten. Och som om inte denna avsky kunde förenas med förståelse och medkänsla för det ryska folk som längst lidit under tyrannernas välde.

Som alltid går tanken tillbaka till det skede då nazismen, inte kommunismen, hotade världen. Även då var samma eländiga form av propaganda i bruk. Det talades om tysk-skräck och nazistskräck. De som skildrade nazismen sådan den var, de som hade klart för sig vad nazismen skulle bli, beskyldes för överdriven oro, överdrivna misstankar, kort sagt för skräck. Tror man nu att det var de för panik anklagade som representerade en ogrundad fruktan — hörde inte tvärtom en välgrundad fruktan till motiven hos de överslättande, ursäktande, halvt välvilliga? Och blev det inte småningom

tydligt för nästan alla att ingen avsky kunde vara för stor inför nazismens illgärningar?

Det svärförståeliga just nu är inte oron och avskyn, utan likgiltigheten. Då den inte beror på ren och djup okunnighet måste den betraktas som en kombination av slöhet och

hjärtlöshet — samma kombination som för femtio år sedan kom människor att rycka på axlarna åt frågan om Dreyfus skuld, att för tjugufem år sedan förakta debatten kring Sacco och Vanzetti och att för tio år sedan vända bort blicken från nazismens förföljelser.